EBÛ BEKR VÂSITÎ

Evliyânın büyükerinden. İsmi, Muhammed bin Mûsâ olup, İbn-i Fergânî olarak bilinir. Cüneyd-i Bağdadî ve Süfyân-ı Sevrî gibi büyük âlimlerin sohbetlerinde bulunmuştur. Gençliğinde Irak'ta bulundu. Merv'e yerleşti. Zâhirî ilimlerde de âlim olan Ebû Bekr Vasıtî, 320 (m. 932) senesinde vefât etmiştir. Türbesi Merv'dedir.

Ebû Bekr Vasıtî, zamanının rehberi olup, hakîkat ve ma'rifette tek, tevhîdde ondan güzel konuşanı yok idi. Sözleri menkıbeleri ve nasîhatleri çok meşhûrdur.

Kendisi şöyle anlatır: "Önemli bir dînî görev için bir yerde bulunuyordum. Başımın üzerinde bir kuş uçmaya baladı. Bir anlık gaflet eseri olarak kuşu yakaladım. O elimde iken, başka bir kuş başımda uçmaya başladı. Elimdeki kuşun eşi veya annesi zannederek kuşu elimden bıraktığım anda, kuş öldü. Buna çok üzüldüm. O günden sonra bende bir sıkıntı başladı. Bu sıkıntı bir sene geçmedi. Bir gece Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) rü'yâmda gördüm. "Ya Resûlallah! Bir senedir, o kadar çok sıkıntının te'sîrinde kaldım ki, çok zayıfladım ve ayakta namaz kılamaz hale geldim" deyince, buyurdular ki: "Bunun sebebi; bir serçenin, huzûrda senden şikâyetçi olmuş bulunmasıdır." Bunun üzerine af diledim ise de kabûl olunmadı. Bundan bir zaman sonra, evimizdeki kedi yavrulamıştı. Ben bu sıkıntı içinde düşünürken, bir yılanı, kedi yavrularından birisini yakalamaya çalışır hâlde gördüm. Hemen asamı yılanın kafasına atınca, yılan kaçtı. Kedinin annesi gelip yavrusunu aldı ve götürdü. Ben, o andan itibâren iyi oldum, namazlarımı ayakta kılmaya başladım. O gece rü'yâmda yine Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) gördüm. "Ya Resûlallah! Bugün sıhhat buldum" deyince, buyurdular ki: "Bunun sebebi; huzûrda, bir kedinin senin için teşekkür etmesidir."

Hocası Cüneyd-i Bağdadî, Ebû Bekr Vasıtî'ye yazdığı mektûbta şöyle demektedir: "Ya Ebâ Bekr! Âlimler ve hakîmler, Allahü teâlâ tarafından insanlara rahmettir. İnsanlara söz söyleyebilecek şekilde onların hâline giresin. Onlara güçlerine ve durumlarına göre söz söyle. Sen, onların nefsleri için beliğ sözler söyle."

Ebû Bekr Vasıtî hastalandığı vakit, “Bize vasıyyette bulun” diyenlere, “Allahü teâlânın sizden istediği şeylere uygun hareket edin” buyurdu.

Ebû Bekr Vasıtî buyurdu ki: “İbâdeti korumak, onu yapmaktan daha zordur. O tıpkı çabuk kırılan cam eşya gibidir. Ona, riya, gurûr, ucub, kibir dokunsa ve deyse kırar.”

“En büyük ibadet, vaktini boş yere harcamamaktır.”

“Yaptığı ibadetine güvenmek, Allahü teâlânın ihsânını unutmaktandır.”

“Da’vasında sâdık olanın alâmeti; bedeniyle arkadaşları arasında olsa bile, kalbi ile Allahü teâlâyı unutmamasıdır.”

“Allahü teâlânın verdiği ni’metleri, yaptığınız ibadetlerin karşılığı olarak bilenlerden olmayın.” “Nefsinin yapmanı istediği işlere gönül verme, nefsinin istemediği işlere gönül ver.”

“En kötü huy; takdîr edilene karşı durmaktır. Ezelde takdîr edileni, arzu ve duâ ile değiştirmeyi istemektir.”

“Utanan kişinin alnından dökülen terler, ondaki fazîletin eseridir.”

“İyi ahlâk; ma’rifetin kuvveti sebebiyle, kimseye düşman olamaman ve hiçbir kimsenin de sana düşman olmamasıdır.”

“Allahü teâlânın rızasına kavuşmak amel eden, sevâb kazanır.”

“Yapılan ibadete karşı bedel beklemek, Allahü teâlânın lütfunu unutmaktandır.”

“Hiç kimse, Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) makamına ulaşamamıştır. Onun makamını geçtim veya geçerim diyen doğru yoldan ayrılmış olur. Zîrâ velîlerin en son dereceleri, Peygamberlerin ilk dereceleridir.”

“İnsanlar üç sınıftır: İlk sınıfa Allahü teâlâ hidâyet nûrları ihsân etmiştir. Bundan dolayı bunlar, küfür, şirk ve nifaktan uzaktır. İkinci sınıfa, Allahü teâlâ inâyet nûrları ihsân etmiştir. Bunlar ise; büyük ve küçük günahları işlemezler. Üçüncü sınıfa, Allahü teâlâ kifâfeti ihsân etmiştir. Bunlar, gaflet ehline has hareketleri yapmazlar.”

“Şevk, şevki gerektirir. Şevk ise samîmi bir dostluğu gerektirir. Eğer bir kimsede şevk yoksa, o sevginin ne olduğunu bilmez.”

“Rûhlar on makam üzerine bulunurlar. İlki, zulmete gark edilmiş ihlâs sâhiblerinin rûhlarıdır. Bunlar kendilerine ne yapılmak istendiğini bilmezler. İkincisi, âbidlerin rûhlarıdır. Bunlar yaptıkları ibadet ve amellerin sonucunda, dünyânın semâlarında mes’ûd bir halde bulunurlar, ibadetin verdiği bir güç ile yürürler. Üçüncüsü, murâd ve irâde sahiplerinin rûhlarıdır. Bunlar sıdkın lezzetleri içinde, sıdka dayanan amellerin gölgeleri altında meleklerle birlikte bulunurlar. Dördüncüsü, sünnetlere uyanların rûhlarıdır. Bunlar nûrdan kandiller içinde Arş-ı a’lâdan aşağıya doğru asılmıştır. Gıdaları rahmet, içtikleri lütuftur. Beşincisi, vefa ehlinin rûhlarıdır. Bunlar istifâ makamında neş’elenirler. Altıncısı, şehîdlerin rûhlarıdır. Bunlar Cennette bulunurlar ve Cennetin gülistanında diledikleri yere, istedikleri zaman giderler. Yedincisi, iştiyâk sahiplerinin rûhlarıdır. Edeb yaygısı üzerinde otururlar. Sekizincisi, âriflerin rûhlarıdır. Bunlar kudsiyet dergâhında, akşam sabah Allahü teâlânın kelâmını işitirler. Yerleri Cennettir. Dokuzuncusu, Allahü teâlâya âşık olanların rûhlarıdır. Allahü teâlâdan başkasını ve mâsivâyı bilmezler, hiç bir şeyle sükun ve rahat bulmazlar. Sonuncusu ise, dervişlerin ve fukaranın rûhlarıdır. Fenâ makamında istikrâr halinde bulunurlar.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 349

2) Nefehât-ül-üns sh. 224

3) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 302

4) Risâle-i Kuşeyrî sh. 141

5) Tezkiret-ül-evliyâ sh. 323

6) Câmi’u kerâmât-il evliyâ cild-1, sh. 104